

В. В. Чекалюк,
канд. наук із соц. комунік.
Інститут журналістики
КНУ імені Тараса Шевченка

Chekaliuk Veronika,
Candidate of Sciences on Social Communications
Associate Professor
Institute of Journalism
Taras Shevchenko National University of Kyiv

УДК 007: 304: 070: 001.8 (Анатолій Москаленко)

Служити суспільству правдою: морально-етичні орієнтири і завдання журналістики. До 80-річчя від дня народження А. З. Москаленка

To serve the public by the truth: moral and ethical guidelines and objectives of journalism. To the 80th anniversary of A. Moskalenko's birth

РЕФЕРАТ. Статтю присвячено одному із засновників школи української журналістики, публіцистові, державному діячеві, мислителю Анатолію Захаровичу Москаленку.

Заслужений журналіст України, доктор історичних наук, професор А. З. Москаленко (1934–1999) — академік Міжнародної академії інформації, перший віце-президент Академії наук вищої школи України. У 2014 р. йому виповнилося 80. Засновник і перший директор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, що заклав високу планку журналістики. У своїх працях і вчинках наголошував на якості журналістської праці, чистоті і свободі слова, навчав студентів поважати кожен постулат Етичного кодексу журналіста. Наділив статусом «четвертої влади» й запрограмував кожного випускника Інституту журналістики бути насамперед ЛЮДИНОЮ, а вже потім професіоналом, гідно нести правду, не зрадити себе, не втратити віри та бажання розвиватися, поважати аудиторію, дбаючи про основні морально-етичні орієнтири і завдання журналістики – служити суспільству правдою.

У статті також вперше представлено спогади онука А. З. Москаленка – Тараса Москаленка, науковця, політолога, дипломата-міжнародника, та колег і науковців, які близько знали Учителя.

Ключові слова: журналістика, публіцист, патріот, лідер, епоха, наукові дослідження.

ABSTRACT. The article is devoted to Anatolii Moskalenko, a man-era founder of the Ukrainian School of Journalism, publicist, statesman and thinker.

The honored journalist of Ukraine, Professor Moskalenko (1934–1999) is a famous Ukrainian writer, novelist, Doctor of Historical Sciences, Academician of the International Academy of Information, First Vice President of the Academy of Sciences of Ukraine, Professor. In 2014, he could reach his 80th birthday.

He was the father to Ukrainian journalism, founder and first director of the Institute of Journalism at Taras Shevchenko National University of Kyiv. Being the philosopher, absolute leader, wise and easy in judgments and study, he loved life and believed in the future of our young country, and laid high standard of journalism. In his writings and actions he emphasized the quality of journalism, transparent and free speech, taught the students to respect each postulate of Journalists Code of Ethics. He gave the status of «fourth power» and encouraged each graduate of Institute of Journalism to be a dissent human being, and then pro-worthy to bear the truth, not to betray yourself, do not lose faith and a desire to develop respect for audience, providing for the basic moral ethical guidelines and objectives of journalism - to serve the public with truth.

Firstly the paper represents the memories of meters' grandson – Taras Moskalenko – politologist, diplomat, patriot and his colleagues and scientists who knew the Master.

Keywords: journalism, journalist, patriot, leader, epoch, scientific researches.

Вступ. Імідж держави створюють журналісти, висвітлюючи події у ЗМІ. Від професіоналізму, порядності і патріотизму кожного з працівників медіа залежить формування громадської думки. Одним із засновників школи

української журналістики був А. З. Москаленко. Автор понад 400 праць, серед яких – підручники, навчальні посібники, монографічні видання: «Основи журналістики», «Сучасна журналістика», «Теорія журналістики», «Су-

часна українська преса». У своїй книзі «Теорія журналістики», літературних та публіцистичних творах «І Дніпро, і кручі», «Під небом вічності», «Краплина й море», «Дніпро у вогні», «Твого серця вогонь», «З відкритою душею» він наголошує, що слава для вічності – лише дим, головне – бути не просто професіоналом, а насамперед людиною, завдання журналістики – служити суспільству правдою.

Про великих учених, людей-правдолюбів згадувати завжди актуально. Кожен сучасний дослідник-журналістикознавець вдається до спадщини А. З. Москаленка, адже саме він закладав підґрунтя української журналістики, вказав шлях розвитку і запропонував методи, визначив роль і місце ЗМІ у державній системі, охрестивши медіа «четвертою владою». Про актуальність праць Москаленка так висловився професор В. Іванов: «Анатолій Захарович – автор понад 30 книг публіцистики і художньої прози, понад 160 наукових праць. Останні роки я був безпосередньо причетним до видання його книжок. Пам'ятаю, як він хвилювався, як їх сприймуть, намагався навіть в останню хвилину робити якісь правки, вдосконалювати... Він справді вкладав у це душу. І те, що вже після смерті Анатолія Захаровича його підручники видаються, свідчить про значущість і вагу слова Москаленка і в наш час... Більше ніж трьом тисячам українських журналістів він дав пугівку в професійне життя. Він ніколи не боявся висувати молодих... він знав, що молодь має підтримувати його ідеї, розвивати їх. Саме тому сьогодні, коли вже немає Анатолія Захаровича, і далі розвивається та міцніє його Школа, Школа професора Москаленка». Серед дослідників його спадщини – відомі науковці В. Різун, В. Іванов, Ю. Бондар, В. Косарчук, С. Квіт, Ю. Дорошенко, І. Забіяка, М. Сорока, В. Шпак, В. Чамара, О. Беляков, Г. Вартанов, М. Карась, Б. Олійник, Д. Мельничук, Ю. Нестеряк та багато інших учених і журналістів-практиків.

Методи дослідження. Готуючи своє дослідження, авторка керувалася власними спостереженнями-спогадами, вивчила наукові та публіцистичні праці А. З. Москаленка, статті і спогади про нього, провела спеціальні інтерв'ю та бліц-опитування з членами родини, колегами, учнями.

Результати й обговорення. Народився Анатолій Захарович 12 липня 1934 р. в місті Красногорці на Донеччині у робітничій родині. Закінчив факультет журналістики Київського університету. Працював у газетах «Соціалістичний Донбас», «Радянська Україна», в НАН України. 1984 р. став деканом факультету журналістики, а згодом директором Інституту журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка. Професор А. З. Москаленко був

дійсним членом Міжнародної академії інформатизації, академіком Академії наук вищої школи України та її першим віце-президентом. Наукова і творча діяльність професора А. З. Москаленка відзначена високими державними нагородами: орденами «За заслуги», «Ярослава Мудрого», «Святого Володимира» та званням «Заслужений журналіст України». До останніх днів Анатолій Захарович працював на посаді радника першого Президента України [1, с. 1].

У 1993 р. за ініціативою Анатолія Захаровича факультет журналістики був перейменований на інститут і вже в новому статусі переїхав у приміщення колишньої Вищої партійної школи. Ця будівля з легкої руки А. Москаленка стала справжнім храмом Журналістики.

Зустріч з Учителем. У просторому світлому фойє Інституту журналістики було неймовірно пафосно, і кожен із нас, студентів, знав про свою місію, бо інакше в цих стінах бути не могло. Слова Москаленка ніколи ніхто не спростовував і не обговорював – усе сприймалось як беззаперечна істина, в кулуарах захоплювалися кожною його настановою, приміряючи до свого журналістського життя. Коли ми познайомилися з метром, він був у гарному гуморі, щирий і привітний: це було влітку 1997 р., під час вступу до інституту, де він особисто проводив творчий конкурс, спілкуючись із кожним потенційним студентом. З нетерпінням чекала осені, щоби знову побачити Москаленка. Першокурсникам він завжди приділяв чимало уваги: спілкувався персонально з кожним і читав «Вступ до журналістики», був турботливим наставником, другом і Учителем. З великим захопленням відвідувала його пари, боячись пропустити щось дуже важливе. Мене захоплювали лекції А. З. Москаленка, сьогодні як науковець-практик я розумію, наскільки важливим був перший рік навчання в Інституті журналістики, наскільки важливими були зустрічі з Анатолієм Захаровичем.

Його ставлення до кожного студента – дружнє й шанобливе, своєю поведінкою він показував: якщо ви тут, якщо ви мої студенти – ви повинні бути успішними, найкращими в журналістиці, бо слово – це зброя, а ви – четверта влада. Назад дороги нема. Це висока мета – працювати на Україну, на її імідж, нести правду людям та бути толерантними. Саме так я розуміла і сприймала вчення Москаленка, таким він для мене та багатьох колег залишився у пам'яті. Ми його й досі шануємо як свого головного ВЧИТЕЛЯ у журналістиці.

Бог дає людині не те, що вона просить, а те, що їй треба. Так і в моїй науковій діяльності, коли щось вирішую, то мимоволі згадую саме ту людину, яка змінила моє життя, згадую А. З. Москаленка.

Люблю прийти в лекційну аудиторію імені Анатолія Захаровича в Інституті журналістики, посидіти в тиші, згадати метра і наче чую його мову... про імідж журналіста. Яким він має бути – представник публічної професії? Відповідь така: «Окрім професійності, насамперед акуратним, з вимитим зачісанним волоссям, в чистому вбранні і усміхнений до співрозмовника, наш вигляд – це наше ставлення до навколишніх, наше висловлення поваги – чисте, стримане вбрання й інтерес до того, з ким спілкуєшся» [2]. Москаленко – справжній геній комунікацій. Він ніколи не був байдужим до людей, при зустрічі не обмежувався традиційним привітанням. В Анатолія Захаровича для кожного знаходилося добре слово, порада чи комплімент. Він, як Наполеон, знав кожного свого солдата, мав унікальну пам'ять – міг згадати кожного студента на ім'я і прізвище, сказати, звідки він і хто. Секрет комунікацій – передусім у його людяності, інтересі до людей і життя. Він умів запобігти конфлікту, мотивувати й заохочувати.

На власному прикладі переконалася в цьому неодноразово. Зокрема, на зимовій сесії я отримала всі заліки й іспити автоматом, лише викладач французької мови вирішила не зарахувати мої роботи і позбавити таким чином стипендії, мотивуючи своє рішення тим, що у мене погана вимова і я безнадійна у спілкуванні французькою. Це при тому, що нас в її групі було троє і я не пропустила жодної пари. На прохання займатися додатково, індивідуально викладач наголосила: «Ви чуєте мене: ви безнадійна!» З очима повними сліз я пішла до Анатолія Захаровича. Вислухавши мене, він заспокоїв і сказав: «Отже, твоя мова – іспанська! Від сьогодні ти вивчатимеш іспанську». Так перевів мене в іспанську групу, а викладача французької більше в ІЖ не бачили.

Учень Москаленка Валерій Іванов, нині доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри реклами та зв'язків із громадськістю Інституту журналістики, розповідає: «Анатолій Захарович Москаленко зіграв особливу роль у моєму житті. Можна сказати, змінив його. Я прийшов до нього у далекому 1988 р., привіз якісь дослідницькі матеріали з історії луганської преси, які тепер здаються зовсім смішними, та попросився до аспірантури. Я не знаю, чому він відгукнувся на моє прохання, не знаю... Можливо, тому, що в нього був принцип: він завжди робив людям добро! Навіть коли людина оступалася, він її не «топив», а підтримував. Причому це стосувалось і студентів, і викладачів. Пам'ятаю підготовлені на відрахування списки. Підготовлені, але так і не підписані... “Треба дати їм ще шанс”, – у цьому

був весь Анатолій Захарович. Дати людям шанс! Дав він його і мені» [3, с. 98–103].

Лекції читав чітко, неквапливо, професійно вмів зацікавити, заразити любов'ю до життя і гордістю за свій фах: він підкреслював, що ми – головні, ми володіємо «зброєю, адже слово – то зброя». Професор не декларував, а спілкувався на лекціях, розмовляв, акцентуючи на деталях і яскравих прикладах, ілюструючи сказане життєвими історіями, бувальщинами. Анатолій Москаленко завжди дбав про чесність людської души і велич характеру.

Москаленко – це велика відповідальність! І сьогодні А. Москаленко по-філософськи надихає та мотивує. Дає поради й сили долати перешкоди і залишатися вірним собі, Державі, родині, професії. Турботливий, уважний, мудрий і чуйний, до нього йшли ділитися горем і радістю, шукали поради, виходу зі скрутних життєвських обставин – таким він був для сторонніх. Легендарна особистість батька і діда наклала відбиток елітарності на всіх членів великої родини Москаленків.

Тарас Москаленко – онук Анатолія Захаровича. Амбітний, певний себе і вірний принципам, які сповідував його дід. Науковець-політолог, дипломат-міжнародник Тарас Москаленко ділиться спогадами: «Я зростав у родині дипломатів, і ми часто подорожували. Коли мені було 15 років, черговий раз приїхали до Києва і дід запросив на пішу екскурсію Києвом від Печерських пагорбів до скверика на Гончара. Увесь центр зупинялися буквально біля кожного будинку, і дідусь розповідав цікаві факти і маловідомі бувальщини. Я пишався, що живу в такому місті і що ці всі історії я чую від свого мудрого діда. А от біля пам'ятника льотчику-випробовувачу Чкалову я обурився: «Навіщо мені знати про нього?» – «А ти маєш знати історію свого рідного міста і своєї країни, ти тут народився і тут живеш, і будеш тут жити, тож повинен знати історію, щоб розповісти нащадкам. Цей скверик – колиска української державності, тут неподалік будинок уряду Скоропадського, через дорогу – Грушевського».

Наприкінці цієї прогулянки ми потрапили на святкування 15-річчя програми «Надвечір'я» до телеведучої Тамари Щербакової. Дід мене представив. З ним було цікаво, пізнавально і дуже затишно.

Ще один спогад, який характеризує Анатолія Москаленка як людину з гумором, здатну на добру авантюру. Матч «Реал» (Мадрид) і «Динамо» (Київ) тоді грав золотий склад. Ми пішли вдвох у журналістську ложу, куди заходити з дітьми категорично заборонялося. Дід надів мені картуза, шарф і представив як свого колегу-журналіста – нам дали найкращі місця. А

кумедно те, що дідів колега теж прийшов з сином, але на матч їх не пустили. І той почав обурюватися: «Як так, Анатолій Захарович з онуком пройшов, а нам не можна». Дід не розгубився і сказав впевнено: «Це мій колега. Він уранці поголився». Дід умів легко, з гумором ставитися до життя. Смакував кожну його мить.

Дідова дача. Дід мав улюблений дуб у Кончі-Заспі, галявину і ставочок, мав саморобну вудочку. Сідав під дубом і розповідав щось цікаве, мудре, ми спілкувалися. Мій дід і батько люблять сільську тишу, природу і спілкування з простими людьми. Хоч би де ми бували, спокійно й затишно почували себе саме на природі. Сила у простоті. Я ніколи не спекулював прізвищем, так само, як і батько. Він у дипломатії почав з чистого листа, там прізвище Москаленко було невідоме, так само, як свого часу Москаленко був незнаний у журналістиці. Прадід Захар був простий робітник, брат діда Валентин – хірург. Свого часу не виїхав до США, а залишився на Донеччині. Кожен обирає свою сферу діяльності і там намагається досягти найвищих результатів. Я перший представник родини, який працює у фіскальній службі, у податковій. Пишу кандидатську дисертацію.

Про подарунки Тарас згадає з гумором: «У Болгарії ми жили 15 років. Якось дід привіз мені фотоапарат – саме «Кодак». Це неймовірна річ у ті часи. Дід завжди робив класні подарунки. А якось на день народження при всіх подарував 20 доларів, а потім тихенько дав ще 80. Він мене любив і не уникав нагоди потішити. Він ніс світло в собі. Усіх онуків любив однаково: мене, Марію й Андрія».

«Настанови діда онукові: Перед смертю у лікарні у Феофанії він прощався з нами всіма. Ми залишилися наодинці, і він каже: «Ти завжди маєш бути людиною, дій, розвивайся, але будь людиною». Я так намагаюсь жити. Виходить чи ні – інші скажуть. Таких людей одиниці. Він умів вести за собою, давати шанс у житті, бачити в людині світло. Для нього матеріальні речі були другорядні, найбільше цінував спілкування. Ми дарували малюнки, його квартира на вулиці Шовковичній у Києві була схожа на дитячий садок – вся в наших малюнках і фотокартках: розвішаних усюди, під склом у шафах. Ми бачилися нечасто, бо тато – дипломат, але ці зустрічі були цікаві і захопливі, він вмів зацікавити, утримати увагу непосидючих малюків. Я – єдиний з усіх онуків із прізвищем Москаленко. Прямий нащадок. Я відкрив діда заново після його смерті, його присутність я відчуваю постійно, він мені допомагає. Люди чують прізвище і асоціюють мене з дідом. Він був трудоголіком, як вічний двигун. Прізвище Москаленко – це відповідальність, я

повинен тримати планку, відповідати статусові діда, світлій пам'яті про нього» [4].

Скульптор. Ним у душі стає кожен, кого торкнувся бодай промінчик педагогічного таланту Анатолія Захаровича. Він робив найважливіше – ліпив професіоналів, особистостей, формував і наставляв. Його поважали і шанували. Навіть сьогодні будь-який журналістський колектив сприймає учнів Москаленка як осіб з невидимим ореолом генія журналістики. До журналістики професор Москаленко ставився не як до професії, а як до способу життя, чогось особливого і навіть священного. Життєвий досвід і мудрість дали йому можливість говорити на рівних із сильними світу цього і водночас поважати простих людей. Його вчення стосувалося не лише загальнофілософських, професійних, а й життєвих істин. Мав також глибоке знання психології фаху.

Він багато всім нам зробив добра. Професор Москаленко зосереджував увагу на соціальній відповідальності журналістів, їхній ролі у процесах національного відродження. Він був новатором і патріотом, на початку 90-х рр. зосереджував увагу на вивченні української мови та літератури, іноземних мов, історії України та фахових журналістських дисциплін. Наголошував на якості освіти і чистоті мови, наполягав не засмічувати мову суржиком. Як педагог розумів: добре вивчити рідну мову майбутній журналіст може лише у відповідному мовному середовищі, а не на ярмарку двомовності. Крім того, формування національного інформаційного простору немислиме без дерусифікації. «Важливо, щоби публіцист був носієм високої духовної культури народу, сприяв формуванню української мовної свідомості, способу сприймання, менталітету, пропагував славні традиції рідного краю», – зазначав А. З. Москаленко на сторінках класичної вже «Теорії журналістики» (Київ, 1998 р.) [5].

Саме за його директорства запроваджено щорічні мовні наукові студентські конференції, де, крім філологічних і журналістських питань, акцентувалося на процесі утвердження української мови як єдиної державної. Сам А. З. Москаленко був ініціатором і доповідачем, оцінювачем виступів. «Найдорожче моє досягнення – внутрішня свобода», – зізнавався Анатолій Захарович кореспондентові журналу «Кияни» [6, с. 63–85].

Його жага до життя ставила нові плани перед колегами-викладачами, студентами. Невичерпним було прагнення професора залучати випускників після закінчення навчання до викладацької і наукової роботи, читання лекцій, семінарів, майстер-класів, тренінгів і зустрічей із майбутніми студентами. Він жив роботою, його надихали успіхи колег і студентів, він тішився вихованцями Інституту журналістики,

щиро милувався молоддю, вітав прагнення до самостійності й сміливості думок і рішень, благословляв на нові проекти, пошуки себе у професії. Він багато зробив добра, не вимагаючи ніякої вдячності натомість. Був природженим журналістом, який тягнувся до всього яскравого, непересічного, новаторського. І якщо навколишнє життя не було таким калейдоскопічним, він перетворював його на свій штиб. Тому й часто зізнавався, що завдячує долі за свою професію, адже саме вона дає можливість прожити кілька десятків, а може, й сотень життів: побути шахтарем, підприємцем, космонавтом, академіком і комбайнером. Називав журналістику «професією професій». У журналістсько-письменницькому товаристві шанували Анатолія Захаровича, навіть якщо були знайомі заочно. Приміром, головний засновник і редактор тижневика «Дзеркало тижня», голова Комісії з журналістської етики Володимир Павлович Мостовий пригадує свою єдину зустріч з Москаленком. «Навесні я зайшов до Москаленка, щоб замовити слово за потенційну журналістку, абітурієнтку. Почав її вихвалити, яка вона талановита та здібна, варта навчатися на журналістиці. На що Москаленко всміхнувся і запитує: хто вона тобі? Я не вмю брехати, то й сказав, що донька товариша, але дуже хвилюється перед вступом. А професор Москаленко засміявся: всі вони, юні, – «напівфабрикати», не переймайся, побачимо, наскільки вона здібна» [7].

Висновки. Тема українського патріотизму для викладача та науковця-журналістикознавця А. З. Москаленка була наскрізною. Втілення в життя національної ідеї він вбачав у творенні патріота, вільного духом, і гордого громадянина своєї держави. Журналіст-професіонал відповідальний за кожне своє слово, за кожен публічний меседж, адже «слово – то зброя». Москаленко був справжнім іміджмейкером, який високо підняв планку української журналістики, показав, як бути елітою, четвертою владою, а не підбирати крихти на фуршеттах. Він знав і демонстрував на власному прикладі, що думки і слова – початок учинків, тому треба дбати про духовну чистоту. Таким він залишається в нашій пам'яті – уважним, неквапним, мудрим і дотепним, з батьківською ласкавою

усмішкою, сповнений оптимізму та віри в майбутнє України.

Він досі живе у книжках, статтях, у спогадах журналістів кількох поколінь. В. Іванов згадує: «Анатолій Захарович був надзвичайно обдарованою людиною, мав легке, дотепне перо. Він щиро ділився своїми талантами з людьми. Можна багато писати про той величезний внесок, який Анатолій Захарович зробив в українську науку, освіту. За підручниками Анатолія Захаровича з теорії журналістики, інших дисциплін і нині навчаються студенти. Але я хотів би наголосити на одній важливій рисі А. З. Москаленка. Особливу увагу він приділяв молоді» [8, с. 4].

Функціонує благодійний «Фонд розвитку журналістики імені Анатолія МОСКАЛЕНКА», мистецька премія «Київ» імені Анатолія Москаленка, кращі молоді журналісти отримують іменні стипендії та премії «Надія» [9]. Добрі справи професора живуть і нині, як у притчі про чотири свічки, що горіли і потихеньку танули і спілкувалися. Перша сказала: «Я СПОКІЙ, на жаль, люди не вмють мене берегти», – і згасла. Друга сказала: «Я ВІРА, на жаль, я нікому не потрібна. Люди не хочуть нічого слухати про мене, тому немає сенсу мені горіти далі». Ледве вона вимовила це, як загасла. Третя свічка вимовила: «Я ЛЮБОВ, у мене немає більше сил горіти далі, люди не цінують мене і не розуміють, вони ненавидять тих, хто їх любить найбільше, – своїх близьких». І ця свічка згасла. Раптом до кімнати зайшла дитина і побачила три згаслі свічки. Злякавшись, заплакала: «ЩО ВИ РОБИТЕ! ВИ повинні горіти». Четверта свічка сказала: «НЕ ВІЙСЯ І не плач! ПОКИ Я ГОРЮ, ЗАВЖДИ можна запалити ТІ ІНШІ ТРИ СВІЧКИ. Я – НАДІЯ» [10]. А ви вмієте сподіватися і вірити у свій успіх, як вірив Москаленко і вчив нас усіх не опускати руки? Чимало досліджень ще попереду, адже Москаленко заклав надійний фундамент української незалежної журналістики.

Двічі на рік – 12 липня й 13 листопада – друзі та шанувальники приходять на Байковий цвинтар до білого мармурового пам'ятника Анатолію Захаровичу Москаленку. І так буде завжди.

Джерела і література

1. Москаленко А. З. [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Москаленко А. З. Вступ до журналістики : лекція / ІЖ. – К., 1997. – Рукопис.
3. Іванов В. Ф. Принцип добра / В. Ф. Іванов // Вогонь його серця. Спогади про Анатолія Москаленка / авт.-упор. Ю. В. Бондар. – К. : Експрес-об'ява, 2014. – 392 с.
4. Чекалюк В. В. Спеціальне інтерв'ю з Москаленком Т. В. – К., 2014. – 19 груд. – Рукопис.

5. Москаленко А. З. Теорія журналістики : підручник / А. З. Москаленко. – К. : Експрес-об'ява, 1998. – 334 с.
6. Дорошенко Ю. О. Легендарний учитель і земляк / Ю. О. Дорошенко // Вогонь його серця. Спогади про Анатолія Москаленка / авт.-упор. Ю. В. Бондар. – К. : Експрес-об'ява, 2014. – 392 с.
7. Чекалюк В. В. Спеціальне інтерв'ю з Мостовим В. П. – К., 2014. – 10 груд. – Рукопис.
8. Іванов В. Ф. Дуже боляче / В. Ф. Іванов // Освіта. – 1999. – 17–24 листоп. – № 54 (475). – С. 4.
9. А. З. Москаленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://azmoskalenko.wordpress.com/>.

10. *Академія здоров'я* : інтернет-газета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zid.com.ua/ukr_creativework/prytcha-pro-svichku.

Reference list

1. *Moskalenko A. Z.* [Electronic resource] // Wikipe-diia. – Reference: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

2. *Moskalenko A. Z.* Vstup do zhurnalistyky : lektsi-ia / IZh. – К., 1997. – Rukopys.

3. *Ivanov V. F.* Pryntsyp dobra / V. F. Ivanov // Vohon yoho sertsia. Spohady pro Anatoliia Moskalenka / avt.-upor.Iu. V. Bondar. – К. : Ekspres-ob'iava, 2014. – 392 s.

4. *Chekaliuk V. V.* Spetsialne interv'iu z Moskalenkom T. V. – К., 2014. – 19 hrud. – Rukopys.

5. *Moskalenko A. Z.* Teoriia zhurnalistyky : pidruchnyk / A. Z. Moskalenko. – К. : Ekspres-ob'iava, 1998. – 334 s.

6. *Doroshenko Iu. O.* Lehendarnyi uchyitel i zemliak / Iu. O. Doroshenko // Vohon yoho sertsia. Spohady pro Anatoliia Moskalenka / avt.-upor.Iu. V. Bondar. – К. : Ekspres-ob'iava, 2014. – 392 s.

7. *Chekaliuk V. V.* Spetsialne interv'iu z Mostovym V. P. – К., 2014. – 10 hrud. – Rukopys.

8. *Ivanov V. F.* Duzhe boliache / V. F. Ivanov // Osvita. – 1999. – 17–24 lystop. – № 54 (475). – S. 4.

9. *A. Z. Moskalenko* [Electronic resource]. – Reference: <https://azmoskalenko.wordpress.com/>.

10. *Akademiia zdorov'ia* : internet-hazeta [Electronic resource]. – Reference: www.zid.com.ua/ukr_creativework/prytcha-pro-svichku.

Подано до редакції 23. 01. 2015 р.

Чекалюк В. В.

Служить обществу правдой: морально-этические ориентиры и задания журналистики. К 80-летию от дня рождения А. З. Москаленко.

РЕФЕРАТ. Стаття посвящається основателю школи української журналістики, публіцисту, громадському діячові, мислителю Анатолію Захаровичу Москаленку.

Заслуженный журналист Украины, доктор исторических наук, профессор А. З. Москаленко (1934–1999) – академик Международной академии информации, вице-президент Академии наук высшей школы Украины. В 2014 г. ему исполнилось бы 80. Основатель и первый директор Института журналистики Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, который заложил высокую планку журналистики. В своих работах и поступках акцентировал внимание на качестве журналистской работы, чистоте и свободе слова, учил студентов уважать каждый постулат Этического кодекса журналиста. Наделил статусом «четвертой власти» и запрограммировал каждого выпускника Института журналистики быть прежде всего ЧЕЛОВЕКОМ, а только потом профессионалом, достойно нести правду, не изменить себе, не потерять веру и желание развиваться, уважать аудиторию, придерживаясь морально-этических ориентиров и выполняя основное задание журналистики – служить обществу правдой.

В статье также впервые представлены воспоминания внука метра – Тараса Москаленко, политолога, дипломата-международника, и коллег-ученых, которые были близко знакомы с Учителем.

Ключевые слова: лидер, журналистика, публицистика, наука, пресса.